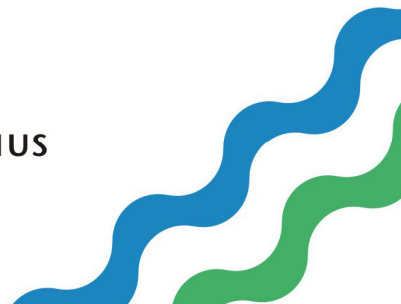

**Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen
talousarvioehdotus vuodelle 2010**

RIISTAN- JA KALANTUTKIMUS

01. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 16 702 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kalanviljelylaitosten ja tutkimusasemien sijoitusmenoiksi luettavien perusparannuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tehtävänä on tuottaa tutkittua tietoa ja asiantuntijapalveluita kala- ja riistavarojen kestävästä käytöstä, luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseksi sekä kala- ja porotalouden elinvoimaisuuden turvaamiseksi.

Tutkimuslaitos edesauttaa maa- ja metsätalousministeriön toimialan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista

- tuottamalla tietoa kala- ja riistavaroista sekä arvioimalla ja ennustamalla kala- ja riistakantojen tilaa niiden kestävästä ja monipuolisen hyödyntämisen perustaksi,
- kehittämällä kala- ja porotalouden elinkeinoja sekä tuottamalla kalatalouden tilastot sekä tietoa kalan, riistan ja poron käytöstä, jalostuksesta ja kaupasta,
- tuottamalla tietoa, asiantuntijapalveluita ja viljelytuotteita, joiden avulla kala- ja riistavarojen hoito on tehokasta, tarpeeseen perustuvaa ja suunnitelmallista,
- edistämällä tietotuotannolla hirven, suurpetojen ja hylkeiden aiheuttamien vahinkojen ehkäisemistä,
- edistämällä porolaidunten kestävästä käytöstä mm. tuottamalla tietoa laidunten käytöstä ja tilasta,
- huolehtimalla tutkimustiedon siirrosta entistä nopeammin ja tehokkaammin päättäjien, yrittäjien sekä neuvonnan, opetuksen ja kansalaisten sekä riistakanta-arvioiden perusaineiston tuottajien käyttöön,
- tuottamalla tietoa vapaa-ajankalastuksen ja metsästyksen yhteiskunnallisesta ja sosio-ekonomisesta vaikuttavuudesta.

Kala- ja riistavarojen runsauden ja hyödyntämisen seurannassa otetaan huomioon maa- ja metsätalousministeriön strategiset tavoitteet sekä erityisesti kalaston tilan ja riistaeläinten levinneisyyden, runsauden ja vahinkomäärien aiheuttamat muutostarpeet.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle seuraavat alustavat tulostavoitteet.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Vuonna 2010 toteutetaan vuosien 2007 - 2011 tuottavuusohjelmaa, mm. kehittämällä toimipaikkaverkostoa ja tietohallintoa, lisäämällä yhteistyötä muiden sektoritutkimuslaitosten kanssa sekä hankkimalla lisäpalveluja palvelukeskukselta.

Voimavaroja suunnataan elinkeinotutkimukseen, kansainvälistymiseen sekä uusien tuotteiden ja tiedonhallinnan kehittämiseen. Kalakantojen hoitamiseksi käytetään arvokalojen sovimuskasvatukseen ja istutuksiin noin 1,1 milj. euroa.

Päätoiminnot	Kustannukset m €			Htv			Tulot m€		
	Tot. 2008	Enn. 2009	Arvio 2010	Tot. 2008	Arvio 2009	Arvio 2010	Tot. 2008	Arvio 2009	Arvio 2010
Tutkimus- ja kehittämistoiminta	8,84	8,95	8,95	137	136	135	1,44	1,36	1,36
<i>Kalantutkimus</i>	4,75	4,70	4,70	79	78	77	0,88	0,80	0,80
<i>Elinkeino- ja yhteiskuntatutkimus</i>	1,75	1,80	1,75	25	25	25	0,39	0,35	0,35
<i>Riistatutkimus</i>	2,02	2,10	2,10	28	28	28	0,16	0,16	0,16
<i>Porontutkimus</i>	0,32	0,35	0,40	5	5	5	0,00	0,05	0,05
Muut palvelut ulkoisille asiakkaille	2,68	2,60	2,60	21	21	21	2,03	1,70	1,70
<i>Sopimuskasvatus</i>	1,20	1,10	1,05	1	1	1	0,00	0,00	0,00
<i>Vesiviljelyn maksullinen toiminta</i>	0,79	0,80	0,85	15	15	15	1,30	1,10	1,10
<i>Maksulliset tutkimus- ja asiantuntijasuoritteet ja muu palvelutuotanto</i>	0,69	0,70	0,70	5	5	5	0,73	0,60	0,60
Muiden julkishyödykkeiden tuottaminen ja viranomaistoiminta	13,27	13,20	13,20	146	146	145	1,64	1,28	1,29
<i>Kala- ja riistavarojen arviointi ja tilastointi</i>	5,43	5,40	5,40	62	62	62	1,19	0,80	0,80
<i>Tutkimuksen asiantuntijatoiminta</i>	3,03	3,00	3,00	21	21	21	0,07	0,09	0,10
<i>Kalakantojen hoito</i>	0,64	0,70	0,80	11	11	11	0,10	0,10	0,10
<i>Vesiviljely</i>	4,17	4,10	4,00	52	52	51	0,29	0,29	0,29
Yhteensä	24,79	24,75	24,75	304	303	301	5,11	4,34	4,35

Tutkimuslaitoksen ulkopuolisen rahoituksen määrä pysyy saavutetulla tasolla. Menoista ketaan 30 % ulkopuolisella rahoituksella, joka hankitaan yksityiseltä ja julkiselta sektorilta. Maksullisen toiminnan ja yhteistyörahoituksen tulot pyritään pitämään nykyisellä tasolla. Vesiviljelyn maksullisen toiminnan kannattavuutta parannetaan suunnitelluilla ja aloitetuilla toimenpiteillä.

	Työntuottavuus kpl/htv, mätilitra/htv tai poikasyksikkö/htv			Yksikkökustannukset euroa/kpl, euroa/mätilitra tai euroa/poikasyksikkö		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Kokonaistuottavuus (3 vuoden ka.)	100	100	100			
Työntuottavuus (3 vuoden ka.)	110	110	110			
Tutkimustoiminnan ja asiantuntijatehtävien kokonaiskustannukset/ tutkijahtv, 1 000 euroa	152	150	150			
Julkaisut (3 vuoden liukuva ka.)						
- asiantuntijatarkastetut tieteelliset artikkelit/tutkijahtv, kpl	0,8	0,8	0,8			
- muut julkaisut/tutkijahtv, kpl	3,4	3,5	3,5			
Kanta-arviot kpl	0,40	0,40	0,39	270 405	270 000	260 000
Tilastot kpl	1,20	1,20	1,21	94 750	94 750	94 500
Mäti, litraa	407	400	400	345	330	330
Laitospoikaset py à 50 g /kpl	146 860	140 000	140 000	0,96	1,00	1,00
Luonnonravintopoikaset py à 5 g /kpl	1 095 000	1 100 000	1 100 000	0,11	0,11	0,11

py=poikasyksikkö

Tuotokset ja laadunhallinta

Asiantuntijatyötä lisätään. Tutkimuksen palvelukykyä päätöksenteolle parannetaan lisäämällä ongelmien monitieteellistä käsittelyä ekologisesta, taloudellisesta ja sosiaalisesta näkökulmasta. Tuotetaan tieteellisten kriteerien mukaista korkeatasoista tietoa ja pidetään tieteellisen julkaisutoiminnan määrä saavutetulla tasolla. Tutkimuslaitos verkottuu Helsingissä, Joensuussa, Jyväskylässä, Oulussa ja Turussa yliopistojen kanssa muodostaen tutkimusyhteisöjä ja toimii osana Ympäristö- ja luonnonvaratutkimuksen yhteenliittymää sekä yhteistyössä kansainvälisten tutkimuslaitosten kanssa. Vesiviljelyn, kannanarvioinnin ja tilastoinnin sekä tutkimuksen toiminnan laatu varmistetaan toimintajärjestelmillä. Projekti-

työskentelyä evaluointijärjestelmineen vahvistetaan edelleen. Lisäksi kehitetään seuranta-menetelmiä ja analyyseja. Tutkimuslaitoksessa tehdään kansainvälinen evaluointi.

	2008 TP	2009 arvio	2010 tavoite
Annetut lausunnot	111	110	110
Työryhmäjäsenyydet	336	300	300
Tietelliset julkaisut (3. vuoden ka)	71	85	85
Kanta-arvioinnit ja tilastot	17	17	18
Mäti, litraa	4 426	4 200	4 200
Laitospoikaset, 1.000 py à 50 g /kpl	1 882	1 500	1 500
Luonnonravintopoikaset 1.000 py à 5 g /kpl	1 398	1 400	1 400

Toiminnan tulot ja menot (1 000 euroa)

	2008 TP	2009 TA	2010 TAE
Bruttomenot	23 051	23 200	23 300
Bruttotulot	5 113	4 360	4 300
Nettomenot	17 938	18 840	19 000

Siirtyvät erät

- siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 908
- siirtynyt seuraavalle vuodelle ¹⁾	3 800

¹⁾ sisältää sopimuskasvatuksen

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 8 henkilötyövuoden vähentyminen tuottavuustoimien vuoksi.

2010 talousarvio	16 702 000
2009 talousarvio	17 245 000
2008 tilinpäätös	16 830 000

Tutkimus- ja viljelytoiminnan lisäksi toimitaan asiantuntijoina erilaisissa kansallisissa ja kansainvälisissä tehtävissä sekä hoidetaan tutkimuslaitokselle osoitetut kansalliset ja kansainväliset velvoitteet.

Tutkimuslaitos lisää asiantuntijatoimintaa ja viestintää sekä lisää tietotuotannon ja julkaisutoiminnan määrää, laatua sekä laaja-alaisuutta ja jatkaa tutkimuksen suuntaamisesta yhteiskunnallisesti vaikuttaville alueille mm. sektoritutkimuksen suunnitelmien mukaan. Toiminnan kokonaisvolyymi pienenee ministeriön hyväksymän tuottavuusohjelman mukaisesti. Tutkimuskysynnän painotukset muuttuvat edelleen. Varsinkin suurpetojen tutkimusta ja seurantaa lisätään ja kanta-arvioinnin seurantajärjestelmää sekä siihen liittyvää tietohallintoa kehitetään. Tutkimustulosten hyödynnettävyyttä elinkeinotoiminnassa parannetaan. Toiminnan kehittämisessä otetaan huomioon muutokset budjetti- ja työllisyysrahoituksessa. Rahoitus turvataan lähivuosina asiakasrahoituksen, EU-rahoituksen ja yhteistyörahoituksen avulla. Kehittämisessä otetaan huomioon myös tutkimuslaitoksen kansainvälisten sekä muiden evaluointien tulokset, sektoritutkimuslaitoksia koskevat päätökset ja suositukset sekä tutkimusasematyöryhmän suositukset.

Tutkimusta suunnataan toimialaan liittyviin sektoritutkimuksen neuvottelukunnan tutkimusohjelmiin, ja tutkimuslaitos toimii osana Ympäristö- ja luonnonvaratutkimuksen yhteenliittymää.

Toteutetaan vuosien 2007 – 2011 tuottavuusohjelma mm. kehittämällä toimipaikkaverkoston ja hankkimalla palveluja palvelukeskukselta sekä osallistumalla hallinnonalan tiivistyvään yhteistyöhön. Tuloksellisuuden mittaristoa kehitetään edelleen. Henkilöstön ammatilliseen kehitykseen investoidaan edelleen voimavaroja. Myös ulkopuolisen huippuosaamisen hankintaan panostetaan.

Toimintaa ja osaamista monipuolistetaan ja kansainvälistetään mm. yhteistyöllä varsinkin yliopistojen sekä muiden kotimaisten että ulkomaisten tutkimuslaitosten ja asiantuntijoiden kanssa. Tutkimuksen työprosessia terävöitetään toiminnanohjausjärjestelmän avulla. Toimipaikkaverkoston kehittämistä jatketaan strategian mukaisesti. Tutkijayhteisöjä vahvistetaan ja Helsingin yksikön suhteellinen osuus pienenee edelleen. Fyysiset investoinnit keskitetään tuloksellisuuden kannalta tärkeimpiin kohteisiin.

Keskeisiä tuotteita ovat tieteelliset ja muut julkaisut, yleistajuiset artikkelit, esitelmät, lausunnot, raportit, kanta-arviot, asiantuntijapalvelut ja tilastojulkaisut. Vesiviljelyn tärkeimmät tuotteet liittyvät kalaston monimuotoisuuden ylläpitoon. Niitä ovat emokalastot, maitipankki ja mäti sekä tutkimusmateriaali.

KALANTUTKIMUS

Kalantutkimustoiminnalla edistetään kala- ja rapuvarojen kestävää hyödyntämistä sekä turvataan kala- ja rapukantojen tuotantokykyä tuottamalla kalavesien hoitoa ja ohjausta varten luotettavia ja ajantasaisia tutkimustuloksia sekä muita tietoja.

Kalakantojen arvioinnilla tuotetaan tietoa kalakantojen tilasta ja kehityksestä kestävää käyttöä ja kalavesien hoitoon liittyvää suunnittelua ja päätöksentekoa varten. Kansainvälisenä yhteistyönä tuotetaan arvio lohi-, meritaimen-, silakka-, kilohaili- ja turskakantojen tilasta vuonna 2009 ja kantojen kehitysnäkymistä vuosina 2010-2011. Rannikolla tärkeimmät seurannan kohteet ovat

Saaristomeren kuha- ja ahvenkannat sekä Pohjanlahden vaellussiikakannat, sisävesissä puolestaan muikkukannat. Tornionjokeen ja Simojokeen nousevien lohien määrästä tuotetaan aikaisempaa tarkemmat arviot ajanmukaista kaikuluotaustekniikkaa käyttäen. Kalakantojen arvioinnin osana toteutetaan EU-tiedonkeruuasetuksen asettamat velvoitteet kalakantojen seurannan ja niihin kohdistuvan biologisen näytteenoton osalta. Vuonna 2010 otetaan käyttöön maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön kanssa yhteistyössä kehitetty koekalastusrekisteri.

Kalavarojen hyödyntämistutkimuksissa tuotetaan tutkimustuloksia ja ratkaisumalleja, jotka edistävät kalakantojen taloudellisesti tehokasta ja ekologisesti kestävä, monimuotoisuutta säilyttävää hoitoa ja hyödyntämistä. Vuonna 2010 rannikko- ja sisävesikalastukseen liittyen etsitään kalastustapoja ja kalastuksen säätelyn keinoja, joilla turvataan kalakantojen luontainen lisääntyminen ja parannetaan istutusten tuloksellisuutta niin, että sekä ammatti- että vapaa-ajankalastuksen edellytykset säilyvät. Selvitetään mahdollisuudet eriyttää ja säädellä Saimaan järvilohen ja järvi-aimenen säilytettäväksi ja kalastettavaksi tarkoitettujen kalojen kalastus. Hylkeiden aiheuttaman predaation vaikutusta Perämeren kalakannoille selvitetään vuosina 2009-2010 tehtyjen hylkeiden ravintotutkimusten perusteella. Kalakantojen geneettiin eroihin perustuvia tutkimusmenetelmiä hyödynnetään selvitetessä Itämeren lohisaaliiden kantaosuuksia.

Istutustutkimusohjelmassa tutkitaan kalaistutusten tuloksellisuutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Vuonna 2010 tutkimuksen painopistelajeja ovat lohi, järvilohi, järvi-aimen ja merialueen siika. Uutta tietoa saadaan mm. istutustulosten pitkän aikavälin vaihteluista ja niiden yhteydestä kalastuksessa, istutusvesien ympäristötekijöissä ja istutuspoikasten laadussa tapahtuneisiin muutoksiin. Kokeellisissa tutkimuksissa kehitetään menetelmiä poikaslaadun parantamiseksi. Laatuun ja elinkykyyn vaikuttavista tekijöistä tutkittavina ovat mm. kasvatusrehut ja kasvatusympäristö sekä harjoitettavissa olevat ominaisuudet kuten lihaskunto ja petojen välttäminen. Tuloksia soveltaen kehitetään viljelymenetelmiä ja -käytäntöjä, jotka tuottavat istutuksiin nykyistä elinvoimaisempia ja kustannustehokkaampia poikaslaasia.

Kalavesien tilaa ja kunnostamista koskeissa tutkimuksissa tuotetaan tietoa muuttuvan ympäristön ja vesistökuunnostusten vaikutuksista kaloihin, kalavesien tilaan ja kalatalouteen. Tutkimusten painopisteitä vuonna 2010 ovat rannikko- ja merialueella kalojen lisääntymisalueiden kartoittamiseen liittyvät tutkimukset, särkikaloiden hyödyntämisen tehostamiseen liittyvät tutkimukset sekä ympäristömyrkyihin ja vierasaineisiin liittyvät tutkimukset. Sisävesissä painopiste vuonna 2010 on rakennettujen vesistöjen kunnostamiseen ja vaelluskalojen palauttamiseen liittyvissä tutkimuksissa. Rannikon kalojen lisääntymisaluekartoituksissa keskeinen kohdelaji Merenkurkun ja Pohjanlahden alueella on merikutuinen siika. Vuonna 2010 käynnistyvän kaikuluotaustutkimuksen avulla pyritään arvioimaan etelä- ja lounaisrannikolla runsastuneiden särkikaloiden määrää, jotta pystyttäisiin seuraamaan mahdollisesti tehostuvan kalastuksen vaikutuksia kantoihin. Itämeren kaloista kerätään näytteitä dioksiini- ja PCB-pitoisuuksien määrittämiseksi. Tuloksia hyödynnetään neuvotteluissa, joissa käsitellään Itämerestä pyydetyn kalan käyttöä ihmisravinnoksi. Iijolla valmistuu tutkimus, jossa selvitetään vaelluskalojen palauttamisedellytyksiä Iijossa. Vuonna 2010 saadaan uutta tutkimustietoa vierasperäisten lohikaloiden – kuten puronierian ja kirjolohen – vaikutuksista alkuperäisiin virtavesien lohikalalajeihin.

EU:n vesipuitedirektiivin mukaiset vesienhoitolaitteet ja –asetuksella Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle määrätty tehtävät hoidetaan direktiivin mukaisesti. Tällaisia tehtäviä ovat jokien ja järvien kalastoseuranta sekä kalaperusteisen ekologisen tilan luokittelun kehittäminen. Kyseiset tehtävät toteutetaan yhteistyössä kalatalous- ja ympäristöhallinnon kanssa.

Raputalousohjelma tuottaa biologista, ekologista ja sosioekonomista tutkimustietoa maamme voimakkaasti muuttuvan raputalouden tarpeisiin osana maamme sisävesikalataloutta. Rapusaaliin arvo on enemmän kuin viidennes sisävesikalatalouden saalisarvosta. Elinympäristövaatimusten selvittämiseen liittyvien hankkeiden tulosten perusteella tuotetaan taustatiedot jokiravun kestäväälle hyödyntämiselle suotuisien ja täpläravun tuotolle soveltuvien hoitoalueiden määrittämiseen. Seurantatehtävänä on arvioida ja antaa ennusteita lähivuosien saaliskehityksestä. Runsastuvien täplärapukantojen vaikutuksia suurjärvien ekosysteemeihin ja niiden arvokalakantoihin selvitetään yhteistyössä yliopistojen kanssa. Rapujen hinnoitteluun ja markkinoihin sekä laatuketjuihin liittyviä tekijöitä kartoitetaan mahdollisiin ylituotantotilanteisiin varautumiseksi ja äyriäisten tuonnin korvaamiseksi kotimaisella tuotannolla. Tiedot nykyisten rapukantojen hoitomenetelmien tuloksista vesistötyypittelyineen täsmentyvät ja rapusaalistilastointia kehitetään. Rapuruton hallinnalle ja torjunnalle valmistuvat uudet menettelytapaohjeet ja terveystarkkailumenetelmät.

Huolehditaan viljelykantojen hoidon ohjauksesta tavoitteena säilyttää kalakannat monimuotoisina sekä osaltaan turvata niiden kestävä hyödyntäminen. Tutkimustietoa hyödyntäen ohjataan Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen hoitamien kalakantojen istutushoitoa ja valtion vesiviljelytoiminnan monimuotoisuutta säilyttävää toimintaa. Jatketaan lohi- ja meritaimenkantojen kotiuttamista ns. geenipankkijokiin luonnonlisääntymisen aikaansaamiseksi ja vahvistamiseksi. Vastataan kalakantojen hoitoa tukevista tietokannoista ja eri kalalajien hoitosuunnitelmien valmistelusta. Vuonna 2010 istutetaan suunnitelmien mukaiset kalanpoikaset sekä kilpailutetaan uudet kalanpoikasten kasvatussopimukset. Kalojen merkintätoiminnassa vahvistetaan eri merkintäpalvelujen tuotantoa. Päivitetään kalakantarekisterin tiedot erityisseurannan kohteina olevien kalalajien monimuotoisuuden tilan arvioimiseksi. Tehostetaan geneettisten näytteiden keräilyä ja analysointia uhanalaisten kalakantojen geneettisen monimuotoisuuden arvioimiseksi valmistellun toimintasuunnitelman mukaan.

Arvokalojen sopimuskasvatus

Lohen, järvilohen ja meritaimenen poikasten tuottamista sopimuskasvatuksella jatketaan vuonna 2009 päivitetyn istutussuunnitelman mukaan. Kalanpoikasten kasvatussopimukset kilpailutetaan. Hoitotoiminnan kokonaiskustannukset ovat noin 1,1 milj. euroa.

Sopimuskasvatuspoikasten tuotantomäärät (1 000 kpl) vuosina 2007–2012

Laji	Kanta	Istutusalue	Ikä	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lohi	Neva	Suomenlahti	1 v.	150	–	30	30	30	30
	Neva	Suomenlahti – Selkämeri	2 v.	190	293	236	260	210	200
	Oulujoki	Perämeren alue	1 v.	80	–	–	–	–	–
	Oulujoki	Perämeren alue	2 v.	–	24	17	–	–	–
	Iijoki	Perämeren alue	1 v.	210	176	100	50	50	50
	Iijoki	Perämeri – Selkä- meri	2 v.	–	24	–	–	30	30
	Simojoki	Perämeren alue	1 v.	100	114	50	–	–	–
	Simojoki	Perämeri – Selkä- meri	2 v.	10	–	60	50	60	50
	Tornionjoki	Perämeri – Selkä- meri	2 v.	242	115	100	100	120	100
	Meritaimen	Iijoki	Perämeren alue	1 v.	–	57	100	30	30
Iijoki		Perämeren alue	2 v.	–	23	20	20	20	20
Lestijoki		Perämeren alue	1 v.	40	10	50	30	30	30

	Lestijoki	Perämeren alue	2 v.	–	25	20	40	40	30
	Isojoki	Selkämeri	1 v.	20	20	20	20	20	20
	Isojoki	Selkämeri	2 v.	–	19	20	20	20	20
	Ingarskila	Suomenlahti	2 v.	10	22	20	20	30	30
Järvilohi	Pielisjoki	Vuoksen vesistö	1 v.	20	21	20	20	20	20
	Pielisjoki	Vuoksen vesistö	2 v.	70	28	127	100	80	80
Nierää	Saimaa	Vuoksen vesistö	1 v.	30	3	20	–	–	–
	Saimaa	Vuoksen vesistö	2 v.	–	–	–	–	–	–
Yhteensä	1 000 kpl		1 v.	650	401	390	180	180	180
			2 v.	522	573	620	610	610	560

ELINKEINO- JA YHTEISKUNTATUTKIMUS

Tutkimuksen kaksi painoaluetta ovat kalan, riistan ja poron elintarviketalouteen liittyvä tutkimus sekä eläinluonnonvarojen käytön, hoidon ja suojelun yhteiskunnallinen tutkimus. Yksikkö tuottaa kala- ja riistatalouden viralliset tilastot sekä ylläpitää tilastoinnin kannalta tarpeellisia tietovarantoja.

Elintarviketalouden tutkimusohjelmassa (2006-2012) tutkitaan kala-, riista- ja poroelintarvikkeita sekä niiden tuotantoa, kauppaa ja markkinoita. Ohjelmassa analysoidaan markkinoiden vaatimuksia ja kuluttajien asenteita, toimialarakenteiden ja yritystoiminnan muutoksia sekä ennakoidaan elinkeinon kehittymistä. Ohjelmassa parannetaan elinkeinon toimintaedellytyksiä tuottamalla uutta tietoa tuotannon ja tuotteiden kehittämiseksi. Erityisesti edistetään tuotannon laadun ja kestävä tuotannon kehittämistä. Elintarviketaloutta tutkitaan koko arvoketjussa alkutuotannosta kuluttajalle.

Tutkimusohjelmaan hankkeet tullaan pääsääntöisesti toteuttamaan yhteistyössä muiden tutkimuslaitosten tai yliopistojen kanssa. Hankkeisiin pyritään löytämään hankekohtaisesti soveltuvimmat verkostokumppanit.

Tutkimusohjelman teemat ovat:

1. Kuluttajien tarpeet ja globaalit markkinat
2. Laadukkaat ja terveelliset elintarvikkeet
3. Monipuolinen ja kestävä tuotanto
4. Muuttuvat elinkeinot ja kilpailukyky

Eläinluonnonvarat ja yhteiskunta-tutkimusohjelma (2008-2013) tuottaa tietoa luonnonvarapolitiikan ja yhteiskunnallisen muutoksen suhteesta sekä hahmottaa koko luonnonvarapolitiikan kenttää suhteessa suuriin yhteiskunnallisiin muutostekijöihin. Ohjelmassa tutkitaan yrittäjyyden mahdollisuuksia sekä luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen edellytyksiä. Lisäksi tutkitaan luonnonvarojen hallinnan toimivuutta eri ryhmien kannalta sekä vaihtoehtoisia institutionaalisia järjestelyjä. Pyrkimyksenä on myös arvioida luonnonvarapolitiikkaa ja tuottaa tietoa, joka auttaa kehittämään ja suuntaamaan päätöksentekoa.

Tutkimusohjelma sisältää neljä teemakokonaisuutta:

1. Yhteiskunnan muutos ja luonnonvarapolitiikan tulevaisuus
2. Luonnonvaratalous: elinkeinotoiminta ja yrittäjyys
3. Luonnonvarojen hallinnan käytännöt ja instituutiot
4. Luonnonvarapolitiikan arviointi ja päätöksenteon tukikyky

Tilastoinnin tehtävänä on vastata kala- ja riistatalouden taloudellis-yhteiskunnallisista seurannoista ja tilastoista. Lopputuotteena laaditaan viralliset kalastus- ja metsästystilastot sekä taloudellis-yhteiskunnallisia seurantatietoja. Lisäksi laaditaan seurantatiedot mm. kalatalousyriyten tilinpäätöstiedoista ja riistaeläinten aiheuttamista vahingoista sekä valmistellaan tutkimuksen kanssa kalatalouden toimialakatsaus. Toteutetaan EU-tiedonkeruu-ohjelman taloudellis-yhteiskunnallisten tietojen osuus ja valmistellaan ohjelman edellyttämää keskitettyä tietovarantoa ja siihen perustuvaa raportointia.

Pysyvien tilastotehtävien lisäksi tilastotoimi tuottaa maa- ja metsätalousministeriön sekä muiden tahojen teettämät ja tilaamat tilastointiin liittyvät erillistutkimukset ja muut asiantuntijapalvelut sekä vastaa kalataloustilastoinnista Euroopan Unionille, FAO:lle, ICES:lle ja muille kansainvälisille tahoille. Lisäksi osallistutaan Eurostatin kalataloustilastoinnin työryhmiin ja EU-tiedonkeruuohjelmaan liittyviin työryhmiin.

RIISTANTUTKIMUS

Riistantutkimus tuottaa tietoa riistan runsaudesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä, riistan elinympäristöistä ja niiden hoidosta sekä riistaeläinten ja ihmistoimintojen suhteista hallinnon, järjestöjen, kansalaisten ja tiedeyhteisön tarpeisiin. Kansainvälinen asiantuntijatoiminta ja tutkimusyhteistyö ovat osa toimintaa ja yhteistyöverkostoa.

Riistakantojen seurannat kattavaa kaikki tärkeät riistalajimme ja tuottaa ajantasaisia ja luotettavia kanta-arvioita päätöksenteon tueksi. Seurantoja tehostetaan etenkin pyyntiluvanvaraisten ja kansainvälisiin raportointeihin sisältyvien lajien osalta. Riistaseurantojen tiedonkeruu- ja raportointijärjestelmän uudistamista jatketaan yhteistyössä Metsästäjien keskusjärjestön ja MMM:n kanssa.

Riistalajikohtaiset kannanhoitosuunnitelmat huomioidaan tutkimushankkeita ja -kokonaisuuksia suunniteltaessa. Riistakantojen kestävä käyttö on yksi kannanhoidon perusteista, mihin kannanvaihteluiden syitä tutkivissa hankkeissa tuotetaan tietoa. Näissä hankkeissa keskeinen osa on lajin lisääntymismenetyksen ja metsästyksen vaikutusten selvittämisellä, lajin elinpiirin käytöllä sekä levittäytymisellä uusille alueille. Pääosin satelliittipaikannintekniikkaan perustuvat yksilötason tutkimukset tuottavat erittäin monipuolista tietoa niin kannanarvioinnin, riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen kuin elinympäristövaatimustenkin tutkinnan tarpeisiin. Tutkimuksissa pyritään kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan, jossa huomioidaan niin lajien väliset vuorovaikutussuhteet kuin suhde elinympäristöön ja ihmistoimintaan.

Riistan elinympäristöjen ja hoidon tutkimuksessa tuotetaan tietoa riistan elinympäristövaatimuksesta, elinympäristön muutosten vaikutuksista sekä riistalajiston monimuotoisuudesta. Tutkimustulokset edistävät riistan tarpeiden huomioon ottamista etenkin talouskäytössä olevissa ympäristöissä. Peltoriistatutkimuksessa jatketaan laajaa maatalousympäristöjen monimuotoisuuden tutkimusta. Kosteikkojen ja vesilintukantojen hoitoon liittyvän kansainvälisen yhteistyön korostuessa niihin liittyvää tutkimusta tehostetaan

Merihyljetutkimusta tehostetaan yhteistyössä kalantutkimuksen kanssa. Painopisteenä on etenkin nopeasti kasvavan hallikannan ja kalastuksen keskinäiset suhteet.

PORONTUTKIMUS

Porontutkimus edistää kestäväen porotalouden harjoittamista tuottamalla tietoa porosta, porolaidunten tilasta ja käytöstä sekä poronhoidon ekologisista näkökohdista hallinnon, elinkeinoelämän, järjestöjen, kansalaisten ja tiedeyhteisön tarpeisiin.

Poron vasatuottoon vaikuttavista tekijöistä tutkitaan emän kuntoa, ravinnonsaantia ja kannan rakennetta. Selvityksiä porokannan tuottoon oleellisesti vaikuttavasta kuolleisuudesta ja kuolinsyistä jatketaan mm. radiolähetinpannoilla varustettujen yksilöiden avulla. Etenkin suurpetojen saalistuksen osuutta selvitetään. Poronhoidon ekologian alueelta tutkitaan eri poronhoitomallien ekologista perustaa ja tuottavuutta sekä etenkin porojen ruokinnan merkitystä.

Porolaidunten tilan seuranta

Laiduntutkimuksissa jatketaan koko poronhoitoalueen kattavaa talvi- ja kesälaidunten tilan inventointia.

VESIVILJELY

Vesiviljelyn keskeisin tehtävä on huolehtia alkuperäisten ja taantuneiden arvokalakantojen säilyttämisestä viljelyn keinoin. Lisäksi huolehditaan mätä- ja poikastuotannosta alkuperäiskantoja käyttävään istukastuotantoon, joka kattaa myös valtion omia velvoitteita sekä valtion harjoittaman sopimuskasvatustoiminnan. Laajimmat istutusohjelmat liittyvät Inarijärven säännöstelyn kalatalousvelvoitteen hoitoon, Perämeren jokien lohi- ja taimenkantojen elvyttämiseen sekä eteläisten merialueiden ja Saimaan alueen taantuneiden lohikalakantojen hoitoon. Poikastuotannosta merkittävä osa tuotetaan sopimuskasvatuksella.

Mädintuotannosta yli puolet myydään yksityiselle sektorille kalavesien istutushoidon alkumateriaaliksi, loppu käytetään omaan emokalankasvatukseen, poikastuotantoon ja arvokalakantojen hoitotutuksiin. Sarmijärven laitoksen toiminnan lopettamiseen liittyvä Inarin laitoksen poikashallinvestointi toteutetaan. Tuotannon määrää sopeutetaan markkinoiden muutoksiin niin, että tutkimuslaitoksen markkinaosuus istutuspoikasissa säilyy edelleen vähäisenä.

Vesiviljelyelinkeinon kehittymiselle luodaan edellytyksiä asiantuntijapalvelujen ja tuotekehityksen avulla. Tuotekehityshankkeista tärkeimpiä ovat jalostusohjelmat joissa pyritään entistä kustannustehokkaampiin ratkaisuihin molekyylogeneettisillä menetelmillä. Jalostettua viljelymateriaalia toimitetaan elinkeinon hyödynnettäväksi. Kehityspannista käytetään myös mahdollisiin uusiin kotimaisiin ja tuotaviin viljelylajeihin. Taantuneiden nahkiaiskantojen elvyttämistä palvelevaa viljelytoimintaa kehitetään.

Asiantuntijuutta hyödynnetään kansainvälisissä kehityshankkeissa. Oman viljelytoiminnan taloudellisuutta ja tuottavuutta parantaviin ratkaisuihin panostetaan. Kehityspanoksia käytetään erityisesti viljelyn keinoin ylläpidettävien kalakantojen monimuotoisuuden menetelmiin.

Toimintamenomäärärahaa käytetään sellaisiin kalanviljelyn ja tutkimustoiminnan prosessien perusrannuksiin, jotka eivät kuulu vuokranantajien vastuulle. Pääasiassa ylläpito- ja peruskorjausvastuut ovat vesiviljely- ja tutkimustoiminnan kiinteissä järjestelmissä ja laitteissa. Näitä ovat mm. vesitysjärjestelmät, altaat, mittaus-, prosessinohjaus- ja ruokintajärjestelmät sekä näihin liittyvät tilat ja rakennelmat.

Luonnonravintolammikot on pääosin yksityisille vuokrattu. Lammikoiden maa- ja vesirakenteiden, kalankeräilyjärjestelmien ja suojarakennusten kunnossapito on pääasiassa tutkimuslaitoksen vastuulla.

MUU PALVELUTUOTANTO

Palvelun tulosityksikköön on sijoitettu pääyksiköiden ja toimipaikkojen/pisteiden tutkimuslaitoksen tukitoiminnot. Muu palvelutuotanto koostuu palvelujen tulosityksikön tuottamasta maksullisesta palvelutoiminnasta sekä muista loppusuoritteista kuten mm. hallinnon lausunnoista ja asiantuntijatehtävistä.

Senaatti-kiinteistöille myytävien kiinteistöhoitopalvelujen arvioidaan laskevan vuosittain, koska tutkimuslaitoksella ei ole liiketaloudellisesti hinnoitellen mahdollisuutta kilpailla muiden Senaatti-kiinteistöille mahdollisten edullisempien toimintamuotojen kanssa.

Maksullisen palvelutuotannon tulojen arvioidaan näin hieman vähenevän.

VIESTINTÄ JA KEHITTÄMINEN

Viestintä ja kehittämysyksikköön on sijoitettu tutkimuslaitoksen viestintä, tietohallinto sekä koko organisaatiota koskeva kehittäminen. Viestinnän- ja kehittämisen sekä palvelujen kustannukset kohdennetaan muiden pääyksiköiden loppusuoritteita tuottaville toiminnoille, ja ne sisältyvät näiden pääyksiköiden kokonaiskustannuksiin. Loppusuoritteille kohdennettavien palvelutoimintojen kustannukset ovat noin 15 % tutkimuslaitoksen kokonaiskustannuksista.

Viestinnän kehittämisen painopisteet ovat edelleen asiakaslähtöisessä sidosryhmäviestinnässä, tutkijoiden ja asiantuntijoiden viestintävalmiuksien parantamisessa sekä tutkimuslaitoksen sisäisessä viestinnässä. Keskeisiä kehittämiskohteita ovat tutkimuslaitoksen verkkopalvelu ja asiakaslehti. Sisäisen viestinnän toimintamalleja, sisältöä ja kanavia kehitetään mm. intraa hyödyntäen. Tutkimuslaitoksen tuottamien julkaisujen osuus myynnistä vähenee, kun julkaiseminen siirtyy pääosin verkkopalveluksi.

Tietohallinto jatkaa siirtymistä tietotekniikan palvelutoiminnoista tutkimuslaitoksen ja sen toimintaprosessien kehittämiseen tietoteknisin ja tietohallinnollisin keinoin. Kehittämisen kaksi painopistealuetta ovat luonnonvaratiedon hyödyntämiseen ja sähköisten asiointipalveluihin liittyvät lukuisat kehityshankkeet. Erityisesti panostetaan tutkimushallinnollisen tiedon saatavuuden ja käytettävyyden parantamiseen verkkoteknologian, keskitettyjen tietovarantojen, metadatahakemistojen, paikkatiedon ja karttakäyttöliittymän avulla. Videojärjestelmien käytön lisäämisen edistäviä toimenpiteitä jatketaan laajentamalla videojärjestelmäverkostoa työasematuetulla ratkaisulla. Tietohallinnon tavoitteiden toteuttamista jatketaan kiinteässä yhteistyössä hallinnonalan muiden toimijoiden kanssa sekä seuraamalla valtiohallinnon IT-palveluyksikön linjauksia ja toimenpiteitä.

TUOTTAVUUSOHJELMAN AIHEUTTAMAT TOIMENPITEET

Tutkimuslaitoksen toiminta sopeutetaan vuosien 2011 – 2013 kehysten mukaan keskittymällä tutkimuslaitoksen ydintehtäviin. Tavoitteen saavuttamiseksi toteutetaan tutkimuslaitoksen tuottavuusohjelmaa 2007 – 2011, jossa on esitetty kuvaus vaikuttavuuden ja tuottavuuden parantami-

sen tavoitteista ja keinoista sekä edellytyksistä. Vuonna 2010 tuottavuusohjelman mukainen kehysvähennys on 550 000 euroa.

Tutkimuksessa kevennetään eläinlajien perusbiologian tutkimusta. Jatketaan kannanarviointien ja tilastojen tarpeellisuuden arviointia ja tiedonhallintajärjestelmän kehittämistä. Mädin ja poikasten tuotanto kalastettavien kalakantojen hoitotyötä palveleviin istutuksiin pienenee vähintään samassa suhteessa kuin istutusten volyyymi (noin -3 % vuodessa).

Valtiohallinnon linjausten mukaisesti jatketaan kenttä-, koeasema- ja viljelylaitosverkoston kehittämistä siten, että yksiköiden kokonaismäärä vähenee. Vuonna 2010 toteutetaan tuottavuusohjelman 2007 – 2011 mukaisesti suunnitellut toimipisteiden lakkauttamiset.

TULOKEHITYS

Maksullisen toiminnan tulojen arvioidaan kertyvän 1 800 000 euroa. Maksullisen toiminnan tulotavoitetta lasketaan edelliseen vuosiin verrattuna. Tutkimus-, tilasto- ja palvelusuoritteiden maksullisen toiminnan tulot ovat viime vuosina laskeneet ja asetettu tulotavoite ei ole toteutunut.

Valtion yhteistoiminnasta saatavia tuottoja arvioidaan kertyvän 2 900 000 euroa, josta toimintamenoihin nettoutetut yhteistoiminnan tuotot ovat 1 700 000 euroa ja loput ovat momentin kirjausoikeudella saatua yhteistoimintarahoitusta. Valtionhallinnon ulkopuolista yhteistyörahoitusta arvioidaan kertyvän 500 000 euroa ja EU:lta saatavaa rahoitusta 200 000 euroa. Muita tuloja arvioidaan kertyvän 100 000 euroa.

HENKILÖTYÖVUOSIEN KEHITYS

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen henkilötövuosikehys on 281 henkilötövuotta.

Henkilötövuodet sisältävät toimintamomentille budjetoidut henkilötövuodet. Henkilötövuosikehykseen sisältyy valtion yhteistoiminnan ja muun yhteistoiminnan henkilötövuodet. Verrattuna vuoteen 2009 henkilötövuosien kehukset vähenevät 8 henkilötövuotta tuottavuusohjelman mukaan.